

St. Thomas Aquinas'a Göre Aslî Günah

Muhammet TARAKÇI

Dr., U.Ü. İlahiyat Fakültesi

Özet

Asli günah Hıristiyanlık'ta insanlığın atası olan ilk insanın işlediği günahı ve bu günahın bütün insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini ifade etmektedir. İlk olarak Pavlus'un mektuplarında görülen aslî günah düşüncesi, daha sonra Augustinus ile Pelagius arasında tartışma konusu olmuştur. Bu makale önce aslî günah doktrinin Aquinas'a kadar gelen tarihsel sürecini ele almayı; daha sonra Aquinas'ın konuyla ilgili görüşlerini sunmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, Aquinas'ın, aslî günaha yönelik eleştirilere verdiği cevaplar da makalede konu edinilmektedir.

Abstract

Original Sin According to St. Thomas Aquinas

Original sin means either the sin that Adam committed or the consequences of that sin over all mankind. Found firstly in the Epistles of Paul, original sin was the subject of a discussion between Pelagius and Augustine. This article aims firstly to look over the historical development of the doctrine of original sin up to Thomas Aquinas and then to present Aquinas' views of original sin. In addition, Aquinas' answers to the critiques of original sin are also the subject-matter of this article.

Anahtar Kelimeler: Aslî günah, Aquinas, Hıristiyanlık, Pelagius, Augustinus.

Key Words: Original sin, Aquinas, Christianity, Pelagius, Augustine.

Giriş

Teslis ve inkarnasyon gibi aslı günah da Hıristiyanlığı diğer dinlerden ayıran temel özelliklerden biridir. Hz. Âdem'in işlediği günahın bütün insanlara geçmesi anlamına gelen aslı günah doktriniyle ilgili ilk açıklamalar, Hz. İsa'nın vaazlarında değil, Pavlus'un mektuplarında görülmektedir. Önceleri koyu bir Hıristiyan düşmanı iken sonradan Hıristiyan olan Pavlus'a göre, Âdem'in işlediği suç yüzünden günah, günah sebebiyle de ölüm dünyaya girmiştir¹. Yine Pavlus'un mektuplarından öğrendiğimiz kadarıyla, Âdem'in işlediği günah, benzerini işlemeyenlerin bile ondan hissedar olmasına ve sonuçta ölümlerine yol açmıştır. Ancak bütün insanların günahına kefarete olarak İsa Mesih'in çarmıhta can vermesiyle birlikte aslı günahın etkisinden kurtulmak mümkün olmuştur². Pavlus'un bu görüşü, beraberinde "Âdem'in işlediği günah neydi?", "Bu günah sonraki nesillere nasıl geçiyor?", "Bebeklerde de aslı günah bulunmakta mıdır?" gibi soruları getirmiştir.

Bazı noktalarda farklı anlatımlara sahip olmakla birlikte, Tevrat ve Kur'an ilk sorunun cevabını açıkça vermektedir. Hıristiyanlık açısından bakıldığında, Âdem, diğer varlıklardan farklı olarak "Tanrı benzeyişinde" (imajında) yaratılmıştır. Tanrı Âdem'e iyile kötüyü bilme ağacının meyvesini yasaklamıştır. Bu yasağın ardından Havva yaratılmış ve yılanın kandırmasıyla Havva, Havva'nın etkisiyle de Âdem ağacın meyvesinden yemişlerdir. Böylece insanlık tarihinin ilk günahı işlenmiş; Âdem ile Havva cennetten kovulmuşlardır³.

Aslı günah doktrininde Hıristiyan yazarları meşgul eden en önemli problem, "Aslı günah sonraki nesillere nasıl geçer?" sorusunun cevaplanmasında ortaya çıkmaktadır. Ancak ilk dönemlerde İsa Mesih'in kimliğiyle ilgili sert tartışmalar nedeniyle olsa gerek, bu problemin dört ve beşinci yüzyıllara kadar gündeme gelmemiştir. Bu dönemden sonra aslı günah konusunun Grek Kilise Babaları, Augustinus (ö. 430) ve Pelagius (ö. 418?) arasında tartışılmaya başlandığı görülmektedir. Aslı günahın sonraki nesillere nasıl geçtiğini açıklamak için Grek Kilise Babaları bir "yaratma teorisi" (creationism) geliştirmişlerdir. Pelagius'un da benimsediği bu teoriye göre, Tanrı her bir ruhu, bedenle birleşme anında yaratmaktadır. Tartışmaların diğer bir ucunda yer alan Augustinus ise ruhun ne zaman ve nasıl var olmaya başladığı konusunda müte-redid kalmıştır. Bununla birlikte o, ruhun ebeveynlerden çocuklara

¹ Romalılar 5:12.

² Bkz. Romalılar 5:14-19; I.Korintliler 15:22.

³ Bkz. Yaratılış 2, 3.

geçtiği yönündeki düşüncenin, aslî günahın açıklanmasında en elverişli fikir olduğunu kabul etmektedir.⁴

Aslî günahın tesirindeki insanın doğası konusunda, Grek Kilise Babalarının, Batı'daki meslektaşlarına nazaran, daha iyimser bir yaklaşım içinde oldukları kabul edilmektedir. Nitekim ilk günahın ardından insan iradesinin bozulmadığına dikkat çeken Grek yazarlar, günümüzde anlaşıldığı şekliyle bir aslî günah doktrini benimsememişler ve yeni doğmuş çocuklarda herhangi bir günahın bulunmadığını savunmuşlardır. Başka bir deyişle, ilk insandan, sonraki nesillere miras olarak günah veya suç değil, insan doğasını etkileyen bir yara kalmıştır. Grek yazarlara göre, insanın kurtuluşa erişebilmesi, hem ilk günahın ardından bozulmadan kalan özgür iradeye hem de Tanrı'nın yardımına bağlıdır. Tanrı'nın yardımı olmadan insanın iyi bir şeyi yapması mümkün olmamakla birlikte, iradenin doğru şekilde ve güzel işlere yönlendirilmesi, insanın ilâhî yardıma mazhar olmasını sağlar⁵.

İlk günahın etkisinde olmasına rağmen, insan doğasının yine de iyi olduğunu kabul ederek, insana karşı olumlu bir tavır geliştiren Grek Kilise Babalarının karşısında, aslî günah doktrinini sistemleştiren Augustinus yer almaktadır. Augustinus'a göre, yaratılışı itibarıyla aslî bir doğruluğa ve mükemmelliğe sahip olan ilk insan, eşsiz akli yeteneklere haiz ve fiziksel hastalıklardan da uzaktı. Bedeni ruhuna, bedenî arzuları iradesine ve iradesi de Tanrı'ya bağlıydı. İlk insanın tek zafiyeti, yaratılmış olması, yani değişen bir doğasının ve buna bağlı olarak iyilikten yüz çevirme potansiyelinin bulunmasıydı. Bu zafiyet Âdem'e ilk günahı işletmiş ve işlenen bu günah, Augustinus'a göre, bütün insanlara geçmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi, Augustinus, ruhun ne zaman ve nasıl var olmaya başladığı konusunda kesin bir sonuca ulaşamamış ve bu konuda birbirine zıt iki teorinin de doğru olabileceğini düşünmüştür. Söz konusu teorilerden biri, ruhun, bedenle birleşme anında yaratılması; diğeri ise ruhun ebeveynlerden çocuklara geçmesidir. Augustinus'a göre aslî günah her iki teoriyle de açıklanabilir. Eğer ruh ebeveynlerden çocuklara geçiyorsa, aslî günah doğrudan anne-baba aracılığıyla insana geçmektedir. Eğer her ruh, bedenle birleşme anında yaratılıyorsa, bu durumda da, bedene girdiği için ruh aslî günahı devralmaktadır. Her ne kadar aslî günah doktrinini sistemleştiren kişi olarak kabul edilse de, "Hiçbir şey 'eski günah'ı anlamaktan daha zor olamaz" diyerek meselenin güçlüğünü ortaya koyan da yine Augustinus'tur. Düşünürü göre, bütün insanlar, ilk insan olması dolayısıyla Âdem'de tek bir kişi gibiydi. Bu sebeple Âdem'in işlediği günah, bütün insanların işlediği günah olmuştur. Bu noktada aslî

⁴ Kelly, J.N.D., *Early Christian Doctrines*, New York 1960, s. 344-345.

⁵ Bkz. Kelly, 348-352.

günah doktrini açısından bebeklerin durumu gündeme gelmektedir. Günah iradeye dayanan bir tercih sonucu meydana gelir; bebekler iradelerini kullanamadığına göre aslı günahı muaf olabilirler mi? Augustinus bu soruya olumsuz yanıt vermekte ve hem aslı günahın hem de bu günahı kaynaklanan suçun insan doğasında meydana getirdiği zararın doğuştan itibaren insanda mevcut olduğunu savunmaktadır. Bu bağlamda vaftiz, aslı günahı kaynaklanan suçu gidermek için uygulanmaktadır. Aslı günahın ardından, insanın günahı kaçınma ve iyiliği yapma yetisini kaybettiğini iddia ederek, oldukça kötümser bir insan portresi çizen Augustinus'a göre, Tanrı'nın inayeti olmadan insanın iyilik yapması veya kötülükten kaçınması, yani kurtuluşa ulaşması mümkün değildir⁶.

İngiliz asıllı bir teolog olan Pelagius ise, aslı günah konusunda Augustinus'un tam karşısında yer almıştır. Ahlâk meseleleri üzerine yoğunlaşan bir kişi olarak Pelagius, Augustinus'un insan doğasıyla ilgili kötümser görüşlerine katılmaz. Augustinus'un "İnsan kendi başına kötülükten ve günahı kaçınmaz" şeklinde özetlenebilecek öğretisi, Pelagius'a göre, her şeyden önce Yaratıcı'ya saygısızlık anlamı taşır. İnsanı ilâhî inayetin kuklası haline getirecek olan böyle bir anlayışa karşı, Pelagius, özgür iradeye ve mesuliyete vurgu yapan bir teori geliştirmiştir. Bu teoriye göre, beşerî bir fiil üç şeyle meydana gelir: Güç, irade ve icra. Bunlardan birincisi Tanrı'ya, son ikisi ise insana aittir. İrade ve icra kendisine ait olduğu için insan mesuliyet üstlenmekte, mükâfat veya cezayı hak etmektedir. İnsan doğasının kötülük yapmaya meyilli olduğu yönündeki düşüncüyü kesinlikle reddeden Pelagius'a göre, her ruh, bedenle birleşme anında yaratıldığına göre, insanların bu dünyaya aslı günahla kirlenmiş olarak gelmeleri mümkün değildir. Aslı günah doktrini, bir kimsenin işlediği suçun, başkasına yüklenmesi anlamına geldiği için de kabul edilemez. Pelagius, ayrıca, bütün insanların inayete mazhar olabileceklerini iddia ederek de Augustinus'tan ayrılmaktadır. Augustinus'a göre, Tanrı, ezelde kimleri kurtaracağına karar vermiştir ve sadece bu insanlara inayetini gönderir. Bu seçimi yaparken Tanrı, gelecekte kimlerin iyi davranacağını, kimlerin kötü davranacağını göz önünde bulundurmaz. Kurtuluşa ereceklerin seçimi tamamen ilâhî bir gizemdir. Buna karşın, Pelagius, Tanrı'nın ezelde kimlerin iyi davranacağını bildiğini ve bu bilgiye dayanarak inayetini bahsettiğini savunur.

⁶ Bkz. Hall, T.O, Jr., "Sin, Original", *The Perennial Dictionary of World Religions*, (ed. Keith Crim), New York 1989, s. 694-695; Tümer, Günay, "Aslı Günah", *DİA*, İstanbul 1991, III/496-497; Kelly, 361-366.

Augustinus ile Pelagius arasındaki tartışmaların sona ermesi üzerine, önce Kartaca Konsili (412), daha sonra da Efes Konsili (431) bu meseleyi gündemine almış ve Pelagianizm'i yasaklamıştır⁷.

Aquinas'a Göre Aslı Günah

Aquinas aslı günah meselesini ele alırken, ilk olarak, Âdem'in yaratılması ve ilk günahı işlemesine dair Tevrat rivayetine gönderme yapmaktadır. Tanrı, Âdem'e, iyiyle kötüyü bilme ağacından yememesini emreder. Aksi takdirde, Âdem bu ağaçtan yediği gün ölecektir⁸. Aquinas, Âdem'in, yasak meyveyi yediği gün ölmediğine işaret ederek, Kutsal Kitap'taki ifadenin, "öleceksin" olarak değil de, "ölüme mahkûm edileceksin" şeklinde anlaşılması gerektiğini savunmaktadır. Ölümün Âdem'e günahının karşılığında bir ceza olarak verildiğini söyleyen Aquinas'a göre, Âdem, başlangıçta ölümsüz olarak yaratılmıştır. Bu noktada Aquinas, aslı günahı açıklamak için anlatılan bu olayı tersinden okuyarak sonuçtan nedene ulaşmaya çalışır. Bütün insanlar, hatta yeni doğan bebekler bile öldüğüne göre, hepsi Âdem'in işlediği günahı işlemiş olmalıdır. Dolayısıyla, bütün insanlar aslı günahla bu dünyaya gelmektedir. Fakat bu, dünyaya gelen insanların bizzat işlediği bir günah değildir. Zira iradelerini kullanamadıkları için, bebek ve çocukların günah işlemeleri söz konusu olamaz. O halde, dünyaya gelenlerin sahip oldukları günah, onlara daha öncesinden, insanlığın menşesinden geçmiş olmalıdır.

Günahın sonraki nesillere geçmesi, pek tabidir ki, Âdem'in işlediği ilk günahın taklit ve tekrar edilmesi nedeniyle değildir. Böyle olsaydı, sadece günah işleyenlerin ölümle cezalandırılmaları gerekirdi. Hâlbuki, Yeni Ahit'te de ifade edildiği gibi, ölüm Âdem'in günahına benzer bir günah işlemeyenler üzerinde de hükmünü sürdürmüştür ve sürdürmektedir⁹. Dolayısıyla, bu dünyaya gelen insanların ölmeleri, kendilerinin işledikleri bir günahın değil, daha önceden gelen bir günahın sonucudur¹⁰.

Aquinas'a göre vaftiz sakramenti de insanların aslı günahla doğduklarını gösteren başka bir delildir. Bilindiği gibi, Hıristiyanlık'ta yaygın olan uygulama yeni doğan çocukların vaftiz edilmesidir. Eğer

⁷ Bkz. Chadwick, Henry, *The Early Church*, London 1993, s. 227-229; Kelly, 357-361; Davies, J.G., *The Early Christian Church*, London 1965, 235-237.

⁸ Yaratılış 2:15-17.

⁹ Romalılar 5:14.

¹⁰ Aquinas, Thomas, *Summa Contra Gentiles* (Bundan sonra SCG şeklinde kısaltılacaktır), (İngilizce'ye çevirenler: A. G. Pegis, J. F. Anderson, Vernon J. Bourke, Charles J. O'Neil), Notre Dame 1975), IV/50:3; *Summa Theologica* (Bundan sonra ST olarak kısaltılacaktır), London 1913-1942, III/1:3.

bu çocuklarda herhangi bir günah olmasaydı, Kilise, günahı affettirmek için böyle bir âyin yapmazdı. Bebek ve çocukların günah işlemeleri mümkün olmadığına göre, vaftiz edilen çocukların bu dünyaya aslı günahla geldiği ortaya çıkmaktadır.

Aslı günahla ilgili olarak Aquinas, “Aslı günah sonraki nesillere nasıl geçer?” sorusuna da değinmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi, aslı günah konusunda Hıristiyan yazarları en çok uğraştıran mesele budur. İnsan ruh ve bedenden oluştuğuna ve günah insanın ruhuyla ilgili olduğuna göre, ruhun ne zaman yaratıldığı meselesi, aslı günahın sonraki nesillere nasıl geçtiği meselesinden önce çözümlenmelidir. Grek Kilise Babaları ve Pelagius’a göre Tanrı, ruhu, bedenle birleşme anında yaratır. Augustinus, bu konuda kesin karar verememiş olmakla birlikte, ruhun ebeveynden çocuklara geçtiği yönündeki düşüncenin, aslı günahı daha iyi açıklayabildiğini ifade etmektedir. Aquinas, bir yandan, sperm ana rahmine düştüğünde ruhun yaratıldığını söyleyerek¹¹, Grek yazarlar ve Pelagius’un görüşlerine yaklaşırken, diğer yandan günahın sonraki nesillere geçmesi konusunda Augustinusçu bir çizgiyi takip etmektedir.

Bu çerçevede Aquinas, aslı günahın sonraki nesillere nasıl geçtiğini açıklamadan önce, konuyla ilgili görüşleri kısaca özetlemektedir. Buna göre, bazı yazarlar aslı günahın akli ruhla ilgili olduğunu ve akli ruhun da spermle sonraki nesillere aktarıldığını söyleyerek çözüm bulmaya çalışmışlardır. Ruhun ebeveynden geçmediğini savunanlar ise, bedenle ilgili kusurların ebeveynden çocuklara geçmesi gibi, ebeveynin ruhunda bulunan suçun da çocuğa geçebileceğini iddia etmişlerdir. Ancak Aquinas’a göre, bu teoriler aslı günahı tam olarak açıklamakta yetersizdir. Zira ruhtaki kusurların, bedendeki kusurlar gibi sonraki nesillere geçtiğini söylemek, sonraki nesillerin neden suçlu olduklarını açıklayamaz. Başka bir deyişle, kör olarak doğan bir kimse, körlüğü nedeniyle suçlanamaz. Bunun gibi, aslı günahın, ruhtaki bir kusur olarak ebeveynden çocuğa geçtiği söylendiğinde, insanların aslı günaha sahip olmaları, onlar için bir suç ve günah olmaktan çıkacaktır. Zira böyle bir anlayışta aslı günah, iradenin bir ürünü değil, insanın ebeveyninden, körlük gibi, tevarüs ettiği doğal bir olaya dönüşür. Bu ise Pavlus’un, İsa Mesih’in çarmıha gerilerek bütün insanlığı günahın esaretinden kurtardığına ilişkin yorumuna aykırıdır.

Aquinas, aslı günahın sonraki nesillere nasıl geçtiğini Âdem’den doğan insanların tek bir insan olarak görülebileceğini söyleyerek açıklamaya çalışır. Düşünürümüze göre, ortak bir doğaya sahip oldukları için, Âdem’den doğan insanların tek bir insan olarak görülmeleri mümkündür. Bu, bir topluluğa üye olan bütün bireylerin

¹¹ SCG, II/88:13.

tek bir beden, bütün toplumun ise tek bir insan olarak görülmesine benzer. Âdem'den doğan insanlar, tek bir bedenin organları gibidir. Bedendeki organlardan her biri, söz gelimi el, kendi iradesiyle değil de, ruhun iradesiyle hareket eder. Bu sebeple, meselâ, elin işlediği bir cinayet, sadece ele ait bir günah olarak görülemez. Bu suç, ruhun iradesiyle yapıldığı için bütün bedene aittir. Bunun gibi, yeni doğan bir çocuğun sahip olduğu aslı günah, bu çocuğun değil, ilk babasının, yani Âdem'in iradesiyle işlenen bir suçtur ve bu sebeple Âdem'den gelen bütün insanları etkiler¹².

Burada şöyle bir soru akla gelebilir: Acaba aslı günah çocuklara sadece babadan mı geçer? Âdem ve Havva ile ilgili olarak düşünüldüğünde, soruyu şöyle sormak da mümkündür: Eğer sadece Havva iyilikle kötülüğü bilme ağacının meyvesinden yeseydi, Âdem yemeseydi, bu durumda aslı günah yine de sonraki nesillere geçecek miydi? Bu mevhum soruya da cevap vermeye çalışan Aquinas, insanlarda neslin devamını sağlayan aktif gücün erkekten, maddenin ise kadından geldiğini söyledikten sonra, aslı günahın kadından değil, sadece erkekten geçebileceğini ifade etmektedir. Bu durumda, "Sadece Havva ilk günahı işlemiş olsaydı, aslı günahın tesiri sonraki nesillere geçmeyecekti" sonucuna ulaşılabilir¹³. Nitekim Kutsal Kitap'ta da günahın bir erkek yüzünden dünyaya girdiği açıklanmaktadır¹⁴.

Âdem'in işlediği aslı günahın yanı sıra, öz anne-babanın işlediği günahların çocuklarına geçip geçmediği meselesine de değinmektedir. Düşünürümüz, eserlerinde her zaman izlediği yönetime sadık kalarak, bu konuda da öncelikle muarızlarının görüşlerine yer vermektedir. Sonraki nesillere sadece aslı günahın geçeceğini düşünen Aquinas'a karşı, muarızları, öz anne-babanın işlediği günahların da kendi çocuklarına geçebileceğini savunmakta ve Kutsal Kitap'taki bazı cümleleri buna delil olarak kullanmaktadırlar. Söz gelimi, meşru bir evlilik sonucu dünyaya gelen Davut, "Günahlar içinde doğdum ben; günahlar içinde annem bana hamile kaldı"¹⁵ diyerek, annesinin günahlarının kendisine geçtiğini dile getirmektedir. Başka bir Kutsal Kitap cümlesi, Tanrı'nın kıskanç olduğunu ve kendisinden nefret eden bir kişinin işlediği günahın cezasını, çocuklarına, hatta üçüncü ve dördüncü nesil torunlarına çektireceğini açıklamaktadır¹⁶. Babanın işlediği bir suçun cezasını

¹² ST, I-II:81:1.

¹³ Aquinas, Thomas, *De Malo of Thomas Aquinas* (Bundan sonra *De Malo* şeklinde kısaltılacaktır), (ed. Brian Davies), New York 2001, s. 387-391; ST, I-II/81:5.

¹⁴ Romalılar 5:12.

¹⁵ Mezmurlar 51:5.

¹⁶ Çıkış 20:5.

çocukları çekiyorsa, bu, suçun çocuklara geçtiğini gösterir. Bu durumda, sadece Adem'in işlediği aslı günahın değil, başkalarının işlediği günahların da sonraki nesillere geçtiği ortaya çıkmış olur. Kıskanç Tanrı'nın, babaların işlediği suçun cezasını çocuklardan veya torunlardan almasını, "Çocuklar suçlu değil, cezayı tevarüs ederler" şeklinde yorumlamak doğru olmaz. Çünkü neden olmadan sonuç ortaya çıkmaz. Ceza da günahın sonucudur. O halde çocuklara sadece ceza değil, suçun da geçmesi gerekir. Aksi takdirde, Tanrı suçsuz bir insanı cezalandırmış olur ve bu da Tanrı'nın kusursuz adaletine uygun düşmez. Yine Kutsal Kitap'ta Yahudiler'in, "O'nun (İsa'nın) kanının sorumluluğu bizim ve çocuklarımızın üzerinde olsun!"¹⁷ dediği aktarılmaktadır. Bu cümle de Adem'den sonra gelenlerin işlediği günahların sonraki nesillere geçebileceğine işaret etmektedir. Ayrıca, insan neslinin ömrü gün geçtikçe kısaltılmaktadır. İlk insanlar, bugünkülerden çok daha uzun yaşamışlardır. Ölüm, aslı günahın bir cezası olduğuna ve insan ömrü gittikçe kısaltıldığına göre, sonraki nesillerin tevarüs ettiği günah, öncekilerden daha çok demektir. Başka bir deyişle, günümüzde doğanlar, hem Adem'in işlediği aslı günahı, hem de kendi anne-babalarının işledikleri günahları miras aldıkları için, ömürleri ilk insanlara göre daha kısa olmaktadır¹⁸.

Aquinas'a göre, ne Adem'in aslı günahından sonra işlediği günahlar ne de öz anne-babanın günahları sonraki nesle geçer. Teologumuz, aslı günahın dışındaki günahların da ebeveynlerden çocuklara geçtiğini savunanların, Kutsal Kitap cümlelerini yanlış yorumladıklarını düşünmektedir. Söz gelimi, Davut'la ilgili Kutsal Kitap cümlesinde, "günahlar" şeklinde çoğul bir ifade kullanılmasını değişik şekillerde yorumlamak mümkündür. Kutsal Kitap'ta tekil şeylerle ilgili olarak çoğul ifade kullanımının yaygın olması bu yorumlardan biridir. Nitekim Matta İncili'nde benzer bir durum görülmekte ve İsa Mesih'i bebekken öldürmek isteyen sadece Hirodes olduğu halde, "Çocuğu öldürmek isteyenler öldü" denilerek çoğul bir ifade kullanılmaktadır. Ayrıca, aslı günahın pek çok günahın nedeni olması da aslı günahla ilgili çoğul bir ifade kullanılmasına yol açmış olabilir.

Aquinas'a göre cezalar manevî ve bedenî olmak üzere iki türdür. Cezaların bu şekilde tasnif edilmesi, kıskanç olan Tanrı'nın, babaların günahlarına karşılık olarak çocukları ve torunları cezalandıracağına ilişkin Kutsal Kitap ifadesinin doğru olarak anlaşılabilmesi için gereklidir. Zira manevî cezalar ruha yöneliktir ve çocukların ruhları ebeveynlerinden gelmediği için, babaların günahları nedeniyle çocukların manevî cezalara çarptırılması söz konusu

¹⁷ Matta 27:25.

¹⁸ Bkz. *De Malo*, 391-393.

olamaz. Nitekim Kutsal Kitap'ta, "Oğul babasının suçundan sorumlu tutulamaz"¹⁹ denilerek manevî cezaların sadece o cezayı hak edene uygulanacağı açıklanmaktadır. Bedenî cezalar söz konusu olduğunda ise, babaların işlediği suçlar nedeniyle çocuklar veya torunlar bazen cezaya çarptırılabilir. Zira beden bakımından çocuk, ebeveynin bir parçasıdır.

İsa Mesih'in öldürülmesini isteyen Yahudilerin vali Pilatus'a hitaben söyledikleri "Onun kanının sorumluluğu bizim ve çocuklarımızın üzerine olsun" sözü ise, Aquinas'a göre, sonradan gelen nesillerin İsa Mesih'in yapılan zulümler konusunda atalarının yaklaşımını benimsemeleri durumunda geçerli olabilir.

Aquinas, günümüzdeki insanların ilk insanlardan daha az yaşadığı iddiasını gerçekçi bulmamaktadır. Ona göre günümüzdeki insanların yaşam süreleri ile Davut dönemindeki insanların yaşam süreleri arasında bir fark yoktur²⁰. Dolayısıyla, zaman ilerledikçe insanların tevarüs ettiği günahlar artmamaktadır. Aslî günah birdir ve bunun dışında hiçbir günah sonraki nesillere geçmez²¹.

Aslî Günaha Yönelik Eleştiriler

Hıristiyanlığın en temel özelliklerinden biri olan aslî günah doktrini, tarih içinde pek çok eleştiriye maruz kalmıştır. Eleştirilerin özellikle, bir insanın işlediği günahtan dolayı başkasının nasıl sorumlu tutulacağı ve aslî günahın sonraki nesillere geçmesinin mümkün olup olmadığı meselesine yoğunlaştığı görülmektedir.

1. İlk eleştiri, ilk insanın işlediği aslî günahın sonradan gelen insanları etkilemesine yöneliktir. Bir insanın günahı başkasına yüklenemez. Nitekim bu husus Kutsal Kitap'ta da dile getirilmektedir: "Oğul babasının suçundan sorumlu tutulamaz, baba da oğlunun suçundan sorumlu tutulamaz"²². İnsanlar kendi iradeleriyle yaptıkları nedeniyle övülür ya da yerilirler. Bu sebeple ilk insanın günahının bütün insanlığı etkilediği iddia edilemez.

Aquinas, herkesin kendi iradesiyle yaptıkları nedeniyle övüleceğini ya da yerileceğini kabul etmekle birlikte, ilk insanın işlediği aslî günahın bütün insanlara geçtiğini de savunmaktadır. Ona göre, bir şeyin tek tek bireylerde meydana gelme şekli ile türlerde meydana gelme şekli farklıdır. Tek bir insanın işlediği günah nedeniyle başkası suçlanamaz. Fakat bir türün özüne ait bir günah söz konusu ise, bu günahın o türdeki bütün bireylere geçmesi

¹⁹ Hezekiel 18:20.

²⁰ Bkz. Mezmurlar 90:10.

²¹ Bkz. *De Malo*, 397-399.

²² Hezekiel 18:20.

mümkündür. Akıl sahibi varlıklarda bulunan bir tür kötülük olarak görülebilecek olan günah, aynı zamanda, iyiliğin eksikliği şeklinde de değerlendirilebilir. İyiliğin eksikliği olarak görüldüğünde, bu günahın, herkesi kapsayan ve öze ait bir günah mı, yoksa kişisel bir günah mı olduğu sorusu gündeme gelir. Kişisel günahlar elbette günah işleyen kişiyi bağlar. Fakat ilk insanın işlediği aslı günah, hem Âdem'i etkilemiş hem de insanlığın ortak tabiatında bulunan bazı iyi yönlerin yok olmasına yol açmıştır. Tanrı, başlangıçta insanı mükemmel bir tabiatla yaratmıştır. "Aslı adalet" denilen bu yaratılışta beden ruha, insandaki güçler akla, akıl da Tanrı'ya bağlıydı. Âdem günah işlemeseydi, bu mükemmel insan doğası sonraki nesillere aktarılacaktı. Ancak aslı günahla birlikte akıl Tanrı'dan yüz çevirmiş; insandaki diğer güçler akla, beden de ruha tabi olmayı bırakmıştır. Bu değişiklikler insanın doğasında meydana geldiği için, aslı günahın etkisi sonraki nesillere geçmiştir. Dolayısıyla aslı günah kişisel bir günah değil, doğal (bütün insanların doğasını etkileyen) bir günahdır²³.

2. İkinci eleştiri, aslı günahın sonraki nesillere geçme imkânını sorgulamaktadır. Katolik Kilisesi'nin iddia ettiği gibi, aslı günahın insanın doğasını bozduğu ve bu sebeple diğer insanlara geçtiği düşüncesi doğru olamaz. Çünkü arazlar (ilinek) bir kimseden başkasına geçmez. Bunun tek istisnası arazın bağlı olduğu öznenin başka birisine geçmesidir. Günahın öznesi akıllı ruhtur ve günahın sonraki nesillere geçmesi için, özne olan ruhun ebeveynden çocuklara geçmesi zorunludur. İnsanların ruhları sonraki nesillere aktarılmadığına göre, aslı günah sonraki nesillere geçmez²⁴.

Aquinas, bu eleştiriye cevaplarırken, aslı günahın sonraki nesillere geçmesi ile ruhun sonraki nesillere aktarılması arasında ayırım yapmaktadır. Ona göre, günahın öznesi akıllı ruh olmakla birlikte, aslı günahın sonraki nesillere geçtiğini söylemek, günahın öznesi olan ruhun da ebeveynden çocuklara geçtiğini benimsemek anlamına gelmez. Aslı günahın sonraki nesillere geçmesi, türlerin sahip olduğu doğanın sonraki nesillere aktarılmasına benzer. Söz gelimi, insan doğasının sonraki nesillere geçmesini sağlayan sperm olmadığı gibi, aslı günahın aktarımında da ebeveynin bir rolü yoktur²⁵.

3. Aslı günaha yönelik başka bir eleştiri İsa Mesih'le alakalıdır. İlk insanın işlediği günah sonraki nesillere geçtiğine göre, beden bakımından Âdem'in neslinden gelen İsa Mesih'te de aslı günahın bulunması gerekir. Bu ise Hıristiyan öğretisine aykırıdır.

²³ SCG, IV/52:6.

²⁴ ST, I-II/81:1; SCG, IV/51:4.

²⁵ SCG, IV/52:8.

Aquinas, beden bakımından Âdem'in neslinden gelmiş olsa da İsa Mesih'te aslı günahın bulunmadığını savunmaktadır. İsa Mesih, bedenini annesinden; beden formu olan ruhunu ise Kutsal Ruh'tan almıştır. Daha önce de ifade edildiği gibi, aslı günah babadan çocuklara geçtiği ve İsa Mesih de babasız olarak yaratıldığı için, aslı günah İsa Mesih'e geçmemiştir²⁶.

4. Aslı günahı eleştirenlerin kullandıkları başka bir delil ise, doğal kaynaktan (menşeden) gelen bir şeyin, o şey için doğal olacağı iddiasıdır. Buna göre doğal olan bir şey günah olmamalıdır. Söz gelimi, görme duyusunun eksik olması bir günah olarak görülemez. Bunun gibi, insanın hiçbir müdahalesi olmaksızın doğal bir süreçle tevarüs edilen aslı günahın da sonraki nesiller için günah olarak değerlendirilmesi yanlıştır.

Aquinas'a göre insanın menşesinden gelen doğası, eksiklikleriyle birlikte sonraki nesillere geçer. Burada eksiklik ile kastedilen, Tanrı'nın insanı yaratırken kendisine bahsettiği inayet ve yardımın ilk günahın ardından geri alınmasıdır. Sonraki nesillerde de devam eden bu mahrumiyet, ilk nedene bakıldığında bir günah, insanın doğası göz önünde bulundurulduğunda doğal olarak değerlendirilir. Bundan dolayı Yeni Ahit'te "Doğal olarak gazap çocuklarıydık"²⁷ denilmektedir²⁸.

5. Aslı günahın insan doğasını bozduğunu ve bozulan insan doğasının sonraki nesillere bu şekliyle geçtiğini söyleyerek aslı günahı açıklamaya çalışan Aquinas'a yöneltilen başka bir eleştiri, aslı günahın insan doğasını bozmayacağını iddia etmektedir. Bu iddiaya göre, bir varlığın iyi olan doğası günah ile bozulmaz. Şeytanlarda bile doğal iyilik varlığını sürdürür. İlk insanın işlediği aslı günah da insan doğasını bozmuş olamaz. Dolayısıyla aslı günah sonraki nesillere geçmez²⁹.

Aquinas da günahın insanın iyi olan doğasını bozmayacağını kabul etmektedir. Günahın etkisi, Tanrısal inayetin insan doğasına eklediği iyilikler üzerindedir. Aslı günah inayetin insan doğası üzerindeki olumlu bazı etkilerini ortadan kaldırmıştır³⁰.

6. İnsandan, tür olarak kendine benzeyen varlıklar doğar. Türlerin çoğalmasıyla ilgili olmayan noktalarda, çocuğun ebeveynine benzemesi gerekmez. Varlıkların özüne ait bir şey olmadığı için

²⁶ SCG, IV/52:9.

²⁷ Efesliler 2:3.

²⁸ SCG, IV/52:10.

²⁹ SCG, IV/51:10.

³⁰ SCG, IV/52:14.

günah, türlerin temel özelliklerinden biri değildir. O halde günah işleyen ilk insandan, başka günahkârların doğması gerekmez³¹.

Aquinas'a göre, aslı günahattan etkilenme bakımından çocuklar ebeveynlerine benzerler. Aslı günah olmasaydı, ilk insana inayitle verilen özellikler sonraki nesillere aktarılacaktı. Ancak aslı günah nedeniyle insan söz konusu özelliklerden mahrum kalmış ve bu durum sonraki nesillere geçmiştir³².

Sonuç

Aslı günah doktrini, insanların ilk atası olması sebebiyle Hz. Âdem'in işlediği günahın sonraki nesillere geçmesini ifade etmektedir. Ancak Hıristiyanlığın temel özelliklerinden biri bu doktrini ilk kez açıklayan Hz. İsa değil, Pavlus'tur. Tartışma daha sonra aslı günahın sonraki nesillere geçmeyeceğini savunan Pelagius ile aslı günah doktrinini ilk kez sistemli bir şekilde ele alan Augustinus arasında devam etmiştir.

"Âdem'in işlediği bir günah sonraki nesillere nasıl geçiyor?" sorusuna Aquinas, insanları büyük bir topluluğa benzeterek cevap vermeye çalışmaktadır. Ona göre, insanlık ailesine mensup olan herkes, bu ailenin olumlu ve olumsuz yönlerine ortak olmuş demektir. Başka bir örnekle açıklamak gerekirse, el, bir günah veya suç işlemişse; söz gelimi, bir insanın ölümüne sebep olmuşsa, bu suçun cezasını sadece el değil, bütün vücut çeker. Bunun gibi, Âdem'in işlediği günahın cezasını da bütün insanlar çekmektedir. Aslı günah kişisel bir günah değil, Âdem'in insanlığın babası olması nedeniyle, insan türüne ait bir günahdır ve bu günah nedeniyle bütün insanlar, birtakım olumlu özelliklerinden mahrum kalmışlardır.

Aquinas'a göre aslı günah babadan çocuklara geçen bir durumdur. Bu sebeple, babasız olarak dünyaya gelen İsa Mesih aslı günaha sahip değildir.

³¹ SCG, IV/51:11.

³² SCG, IV/52:15.